

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

Videm, Via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 — Poštni prenos (Casella postale) Videm 186 —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA:

Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto IX. — Štev. 18 (184)

UDINE, 1. - 15. NOVEMBRA 1958

Izhaja vsakih 15 dni

Proces proti beneškim partizanom slabi demokratične pozicije v Italiji in škoduje dobri odnosu z Jugoslavijo

Dne 26. oktobra je bila v Novem Mestu proslava 15. obletnice prvega zborovanja SPZ2 (Slovenske protifašistične zveze žena). Proslave se je udeležilo okoli 300 bivših delegatov, zastopnice slovenskih organizacij iz Trsta, Gorice in Koroške ter številni gostje.

Svečanost je začela predsednica Zveze ženskih društev Slovenije Angela Oček, ki je na kratko spregovorila o pomenu in zgodovini ženskega gibanja v Sloveniji. Nato pa je imel daljši govor predsednik izvršnega sveta L.R. Slovenije Boris Kraigher, ki je najprej orisal zgodovinski pomen te proslave in nato obravnaval važna notranja vprašanja.

Potem je govornik prešel na kampa-njo, ki jo vodijo proti Jugoslaviji nekatere države vzhodnega bloka. V tej kampanji odgovorni bolgarski funkcionarji zanikajo obstoj makedonskega naroda, češ da so Makedonci samo del bolgarskega naroda. Tako stališče postavlja v odnose med socialističnimi deželami popolnoma nov ton, ki nima ničesar skupnega z internacionalizmom, ali s socializmom. Prav

tako govori Albanija o direktnih teritorialnih zahtevah na Komset, ko govori o skupnih mejah med Bolgarijo in Albanijo. Tako stališče more dovesti do resne zaskrbljenosti, ne samo Makedonije, ampak vse Jugoslavije. Kraigher je govoril tudi o gonji proti dvojezičnim šolam na Koroškem in o procesu proti partizanom iz Beneške Slovenije, ki se bo pričel 10. decembra v Firenci (Firenze). Glede Koroške je poudaril, da pomeni ta akcija še posebno nevarnost zaradi tega, ker spodbuja tiste sile v sosednjih deželah, Avstriji in Italiji, ki pomenijo, da je prišel čas, ko je Jugoslavija pritisnjena od vseh strani in lahko v tem položaju tudi oni nekaj ugrabi.

»Zdi se mi — je nadaljeval — da ima bistveno tak značaj akcija proti dvojezičnemu šolstvu na Koroškem in da je prav zaradi tega toliko bolj obsojana vredno in da prav zaradi tega pada toliko večja odgovornost na napredne sile v Avstriji, ki se ne zavedajo dovolj, kam jih taka politika vodi in kam jih vodi politika popuščanja pred ponovnim nastopanjem so-

vinizma in nacionalizma na teh področjih.

Ce se oni čudijo, ko mi ugotavljamo, da bodo taki ukrepi nujno privedli k slabšanju odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo, se moramo mi čuditi nad takšnimi njihovimi izjavami in nad tako neobčutljivostjo za očitne procese v mednarodnih odnosih. Prav gotovo ti njihovi koraki ne bodo privedli do poslabšanja odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo zaradi tega, ker bi Jugoslavija to želela, ampak kdor dovoli ponovno razvijanje nacionalističnih in šovinističnih strasti, ta se mora nujno zavedati, da prevzema nase odgovornost za odpor proti temu, odgovornost za nadaljevanje in ponovno odpiranje problemov, ki so bili v zadnjih letih že razmeroma dobro potisnjeni v ozadje, problemov, ki nujno morajo privedi do situacije, v kateri je nadaljnje razvijanje dobrih odnosov zelo oteženo. Oni pri tem očitno popolnoma zgrešeno, tako kot Bolgari in Albanci, računajo na slabost Jugoslavije, na težko situacijo, v kateri je Jugoslavija in računajo na nujnost, da bo Jugoslavija morala sprejeti tudi njihove udarce.

Kaže, da enako računajo tudi tisti krogi, ki prav v tem momentu odpirajo v Firencah proces proti tistim silam, ki so se v Italiji v času narodnoosvobodilne borbe borile proti fašizmu. Kdor hoče dajati temu procesu nacionalistični značaj, ta seveda ima popolnoma jasno dva cilja: slabiti in kaliti dobre odnose, ki so se v zadnjih letih razvili med Jugoslavijo in Italijo na eni strani, in drugič, kar je za socialistične sile v Italiji predvsem nevarno, da se v vrstah italijanskih socialističnih sil razvija nacionalistična strast in daje podporo nastopajočim protidemokratskim težnjam, ki se danes tako v Italiji kot v Franciji močno aktivizirajo. Te težnje so nedvomno nevarne za socializem, in tiste socialistične sile, ki nasedajo takemu vnašanju nacionalistične strasti, ki popuščajo pred temi in se pridružujejo šovinistični kampanji, ki jo proti Jugoslaviji vodijo nekatere države vzhodnega bloka, se morajo zavedati, da s tem izpodkopljujejo tla, na katerih stojijo, da s tem slabijo svoje lastne pozicije. S tem si slabijo možnosti za uspešno akcijo proti tem nastopajočim protidemokratskim, protiljudskim in reakcionarnim smerem v teh deželah. Tisti na vzhodu, ki vodijo kampanjo proti Jugoslaviji, pa naj vidijo, kam to vodi. Vodi k razvijanju iredentističnih teženj ne samo v vzhodnem bloku, ampak daje tudi pomoč protiljudskim silam v zahodnih deželah. Primera s dvojezičnimi šolami na Koroškem in s procesom v Firencah proti beneškim partizanom to jasno dokazujeta.

Novi papež Ivan XXIII.

Dne 28. oktobra popoldne, je 51 kardinalov zbranih v konkluvi (pod ključem) v Vatikanu izvolilo za novega papeža katoliške cerkve Angela Roncallija, kardinal in beneški patriarh.

Novi papež si je prevzel ime Ivan XXIII., kar je tudi novost, saj že nad 500 let ni bilo papeža s tem imenom.

Papež Ivan XXIII. se je rodil 25. novembra 1881 v vasi Sotto il Monte v provinci Bergamo. Tam se vedno živijo trije »papeževi bratje, ki so kmetje. V družini papeževega očeta je bilo 13 otrok, od katerih je bil sedanji papež tretji. Za mašnika je bil posvečen leta 1904. Leta 1914. je bil vpoklican in je kot vojaški kurat delil celo vojno vse tegobe navadnih vojakov na fronti. Po vojni so ga poslali kot apostolskega nuncija v Bolgarijo, kjer je ostal do leta 1935. Nato je bil premeščen kot diplomatski zastopnik v Carigrad (Constantinopol) od am pa leta 1944 v Pariz. Njegovo bivanje v Franciji, kjer si je pridobil simpatije, mu je pomagalo k sedanji izvolitvi za papeža s pomočjo francoskih kardinalov.

Ob njegovi izvolitvi so mu najprej če-

stitali predsednik republike Giovanni Gronchi in predsednik vlade Fanfani, dalje predsednik poslanske zbornice in senata. Stevilne čestitke pa so prišle tudi iz inozemstva.

Preteklo sredo je papež imenoval za svojega državnega podtajnika msgr. Tardinija. Papež je imel tudi svoj prvi govor preko vatikanskega radia, ki je trajal 12 minut. V njem je obsodil oboroževalno tekmo in pozval odgovorne državnike, naj se glede razorožitve sporazumejo in naj rajši skrbijo za blaginjo ljudstva, zlasti revnejših slojev. Dobrihval se je tudi vzhodni cerkvi in jo vabil, naj se zopet združi z rimsko katoliško cerkvijo. Poudaril je potrebo miru in pravice, predvsem socialne pravice.

Kronanje novega papeža, Ivana XXIII. bo v vatiškani baziliki v tork 4. novembra. V decembru pa bodo imenovali celo vrsto novih italijanskih kardinalov, od inozemcev pa bo povzdignjen v kardinala angleški nadškof William Godfrey. Tako bodo z novimi imenovanji zopet prišli Italijani do večine med kardinali, kar bo omogočilo tudi za naprej tradicijo italijanskih papežev.

«Unicuique suum»

Vidamski nadškof msgr. Jože Zaffonato je imel oktobra meseca v 9 duhovnihaj Furlanske Slovenije pastoralno vizitacijo in birno. V novembru obiskuje po istih opravkih 15 krajev naše Slovensčine. Prišel je in imel tako to jesen tesen kontakt ne samo s slovenskimi in laškimi duhovniki v naših krajih, ampak tudi z mnogimi našimi ljudmi, zlasti z birmanskimi botri in birmanci.

Ce ne bi vedeli, da je imel nadškof Zaffonato že mnogo razgovorov s slovenskimi duhovniki doma v Vidmu v svoji nadškofijski palači, dalje tri skupne sestanke z duhovniki Nadiških dolin in Špetru in razne razgovore v skoro vseh duhovnihaj Furlanske Slovenije in Kanaške doline, bi z veseljem pozdravili njegove letošnje obiske zaradi birne, ker bi najvišjemu cerkvenemu funkcionarju videmske kurije letošnja njegova potovanja nudila priliko, da do dna spozna cerkvene razmere v Furlanski Sloveniji. Ker pa je bil nadškof Zaffonato v dveh in pol letih, odkar je v Vidamski provinci, že tolikokrat pri nas, vemo, da pozna do najmanjšega detajla razmere v vsaki naši duhovnjaji. Zaveljvo tega se toliko bolj čudimo, da se pri nas redno sistematično dogajajo v cerkvenih zadevah slovenskih duhovnij takšne zadeve, ki se ne bi smele dogajati, ker škodujejo ugledu katoliške cerkve v naših krajih in kar je najhujše, izpodkopljuje moralo našega ljudstva in onemogočajo, z vidika cerkvenega stališča, da bi mogla katoliška cerkev opravljati v duhu tisočletne tradicije in v skladu s svojimi načeli svojo funkcijo duhovnega voditelja in učitelja na verskem polju. Pri nas v Furlanski Sloveniji se namreč nadaljuje z brezbožno prakso nacionalizma, ki jo je bil vpeljal fašizem leta 1933. Takratni nadškof Nogara je imel vsaj razumljiv izgovor ne pa opravičilo pred svojo vestjo, da se je pokoril sovrememu ukazu fašističnega režima, ko je izgnal slovensčino iz cerkva Furlanske Slovenije. Kako pa naj opraviči sedanji vidamski nadškof Zaffonato svoje ravnanje, da ne hodi za Kristusom, ampak za nacionalizmom, sedaj v povojnih letih, ko ni več fašizma in ko je postopanje katoliške cerkve popolnoma neodvisno v novi italijanski povojni republiki, ko pač ni mogoče trditi, da bi italijanska država ukazovala katoliški cerkvi? Ce so postopki videmske nadškofije še zmeraj antikatališki in nacionalistični, potem je krivda samo njena, predvsem pa njenega pastirja nadškofa Zaffonata. Zaveljvo vsega tega ne moremo drugače kot verjeti v vse to, kar pravijo vsi naši ljudje v naših vaseh in ugledni demokratični antinacionalistični italijanski patrioti v Čedadu, Vidmu in drugod, da je nadškof Zaffonato padel v nacionalistične kremplje visokih funkcionarjev v vidamski kuriji, ki tam vedrijo

in oblačijo že dolgih trideset let in ki ne morejo v novi demokratični Italiji sprejeti svoje nestrane nacionalistične dlake. Toda to idejno ujetništvo ne zmanjšuje moralne sokrivde nadškofa Zaffonata, ki odgovarja pred slovenskimi verniki, pred svojo nadpastirsko čredo za vse, kar se dogaja nepravilnega, krivičnega in nekrščanskega v cerkvah Furlanske Slovenije.

Iz Trčmunu, rojstnega kraja Ivana Trinka, voditelja furlanskih Slovencev, je bil premeščen slovenski vikar Jože Kjačić v Kozico. Na njegovo mesto je postavil nadškof italijanskega duhovnika Stefanuttija, bivšega kaplana v Sv. Lenartu. Ljudje v Trčmunu so se zaveljvo tega razburili. Slovenski listi v Italiji so se strinjali z ogorčenjem domačega prebivalstva in obsodili ukrep nadškofa, ker je postavil v slovensko duhovnijo, kjer so službovali doslej samo slovenski duhovniki, Italijana. Nadškof je napisal za »Katoliški glas« z dne 7.XI.1957 št. 45 pismo, v katerem se je opravičeval, da ni mogel postaviti v Trčmunu slovenskega duhovnika Franca Čičigoja, ker je leta izbral raje pastirsko delo med izseljenci v Švici. V pojasnilo svojega ukrepa je nadškof napisal, da je slovenskih duhovnikov mnogo manj kot pa je duhovnij s slovenskim prebivalstvom, ter da bo potreba rešiti to vprašanje, če ne bo primernih (slovenskih — prip. uredništva) proslincev, tako kot bo mogoče. Lepo in pravilno je torej postavil nadškof vprašanje duhovnikov v Furlanski Sloveniji: Slovenske duhovnike v slovenske duhovnije, če pa teh ni, pa italijanske duhovnike. Ali se je v praksi nadškofijska kurija tudi držala tega načela? Kljub temu, da je za približno 56 slovenskih duhovnij komaj dobra petina slovenskih duhovnikov, morajo nekateri slovenski duhovniki služiti v furlanskih in italijanskih krajih.

Dva slovenska novomašnika: Anton Špehonja iz Landarja je moral lani iti na furlansko duhovnijo, letos pa je dobil od nadškofa Zaffonata novomašnik Paolo Kavčič iz Hlaste ukaz, da mora iti v Muzzano v Sp. Furlaniji. Pač pa je bil postavljen za kaplana v Sv. Lenartu novomašnik Anton Kostanjevic, čigar predniki so bili sicer Slovenci, on sam pa ne zna nič slovenski.

Res je, da primanjkuje slovenskih duhovnikov na vse konce in kraje, ker pod fašizmom niso sprejemali Slovencev v vidamsko semenišče, toda vsi naši ljudje najostreje obsojajo nacionalistične dekrete najnovejšega časa, ki pošiljajo prav redke nove mlade slovenske duhovnike v laške duhovnije, ter zadržanje nadškofije glede redkih slovenskih duhovnikov izven Furlanske Slovenije, ki bi morali služiti v slovenskih duhovnihaj.

Nadškof Zaffonato v Vidmu bi moral poučiti številne italijanske duhovnike na slovenskih duhovnihaj, ki se ne samo nečejo učiti slovenskega narečja svojih faranov, ampak še celo kažejo prezir in nespoštovanje, v nekaterih primerih pa celo sovraštvo do slovenskega jezika.

Nadškof Zaffonato bi moral kot pravi duhovni nadpastir odpraviti vse krivice, ki jih je prizadejal fašizem v slovenskih duhovnihaj in zopet vzpostaviti slovensčino v isti obliki in obsegu v vseh slovenskih duhovnihaj, kot je bila preden jo je izgnal fašizem iz božjih templjev leta 1933.

Nadškof Zaffonato bi moral kot pravi katoliški pastir prekiniti tudi s staro nacionalistično prakso videmske kurije, ki je odpravila slovensčino v cerkvi v tistih duhovnihaj, kjer je postavila italijanske duhovnike. Vsaka nova nastavitvev italijanskega duhovnika v slovenskih duhovnihaj je pomenjala zadnjih sto let praktično odpravo slovensčine v dotični duhovnjaji. Nikjer na svetu se ne dogaja, da se morajo verniki učiti jezika svojega duhovnika in ne narobe, duhovnik jezika svoje črede.

Nadškof Zaffonato bi moral poskrbeti vsaj to, da se italijanski duhovniki v slo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Povodenj v Karniji

Noč od 1. na 2. oktobra v Karniji okoli krajev: Villa Santina, Invillino, Comeglians, Ravascletto, Ovaro, Enemona je bila podobna strašni noči, ki smo jo v Furlanski Sloveniji doživeli 21. junija. Utrgal se je oblak in nosil s seboj kamene, skale, balotte in zemljo, zasul ceste z zemljo, izpodkopal ceste, odnesel trumove in deske na žagah, zasul njive s šodrom in peskom. Motna voda je odnesla tudi enega delavca. Župani prizadetih karnijskih občin so se posvetovali, kaj napraviti, toda vsa posvetovanja ne pomagajo, če ni denarja. Vsi ti fondi za razne bonifike in konzorcije ne morejo pomagati, ker so ti fondi razdeljeni in določeni v naprej za celo vrsto let, vsako leto nekaj milijonov, ki malo zaležejo in ki jih ni mogoče vzeti iz kas, da bi takoj poravnali škodo, ki jo napravijo katastrofe v hudih urah. Ministrstvo za javna dela ima na razpolago za vremenske katastrofe samo 800 milijonov lir za vso Italijo, kar je zelo malo pri tolikih povodnjih in hudih urah. Samo po uradnih podatkih je povodenj v juniju napravila

poldrugo milijardo škode Furlanski Sloveniji in v oktobru 2 milijardi in pol v Karniji in v Valtramontina.

Kot še nismo dobili mi nobene takšne podpore, ki bi nekaj zalegla, tako tudi slabo kaže, da bi Karnieli dobili kakšno večjo podporo. Še huje kot to, da ne dobimo podpore za škodo po povodnji, je pa fakt, da smo v naših hribih v Furlanski Sloveniji in v Karniji zmeraj v nevarnosti, da bo spet nastopila kakšna huda ura in odnesla še tisto, kar niso odnesli stari usadi in narasle vode. Naši bregovi so goli, le tu pa tam je malo drevja in kakor hitro pade malo več dežja, odnese in splakne vso zemljo. Ne vemo, če bodo na tako vižo, kakor se sedaj dela, sploh kdaj v redu pogozdeni naši hribi. Vsi konzorciji za reguliranje hudournikov v dolini so brez prave koristi, dokler ne bodo uredili voda pri nas visoko v hribih.

Nas Furlanske Slovence in Karnielce tolče ista šiba in smo prisiljeni živeti isto pasje življenje: v strahu doma, da nas ne zalije voda in zasuje usad, v tujini v strahu, da nas ne zasuje v minierah.

REZIJA

V Luksemburgu rezijanska naselbina

Naši ljudje so razkropljeni skoraj po vsej Evropi, saj jih v resnici lahko srečamo kjerkoli: v Avstriji, Madžarskem, Jugoslaviji, Franciji, Nemčiji, Švici, Holandiji, Luksemburgu in drugje.

Največ jih je v Luksemburgu. Izzelili so se tja, nekateri za stalno, drugi začasno, predvsem po tej zadnji vojni; vseh skupaj je okoli 300. V času med prvo in drugo svetovno vojno sta dva Rezijana postala v Luksemburgu lastnika dveh največjih gradbenih podjetij in sedaj dajeta delo skoraj izključno svojim vaščanom. Pravi, da bo odšlo prihodnje leto tja na delo še kakih 200 delavcev iz našega komuna, kajti omenjena podjetja so prevzela v mestu Luksemburg več velikih gradbenih del in tam manjka delavnih sil, posebno za to stroko.

V Luksemburgu lahko srečamo Rezijana v vsaki ulici in kar je najlepše slišati je to, da živijo združeni in govore med seboj v domačem narečju. Med nje zahaja vsakih 14 dni slovenski misijonar iz Metza v Franciji, da jim deli dušno tolažbo v njihovem materinem jeziku. Lahko rečemo, da so Rezijani v Luksemburgu dosti bolj svobodni kot doma, ker v Reziji nimajo slovenskega duhovnika, da bi se z njim po domače porazgovorili ali spovedali.

Dosti bi se imele naučiti od Luksemburčev naše civilne in cerkvene oblasti!

BO CESTA V KORITA ZGRAJENA?

Ni dolgo od tega, da smo pisali v kako težkih razmerah žive ljudje iz Korit, ker nimajo ceste, ki bi vezala vas z dolino in da je edini mostiček preko potoka nevaren za pešce in si morajo zato ljudje sezuvati čevljev, če hočejo na drugi breg. Prav v teh dneh pa je prišlo sporočilo na naš komun, da je država nakazala 2.500.000 lir za gradnjo kolovozne ceste, ki bo vodila iz Stolbice v Korita. Seveda ta vsota ni dovolj visoka, da bi z njo lahko zgradili celo cesto, s tem denarjem se bo naredilo samo en del.

Komunska uprava ima namen dograditi cesto do konca, seveda če bo to dopuščala komunska bilanca, kajti ljudje iz Korit potrebujejo pot.

SE O VPRAŠANJU UČJE

Kakor znano, prebivalci Učje že dolgo želijo, da bi se odcepili od komuna Rezija in se priključili k Brdu, ker je bolj blizu in kamor vodi tudi kolovozna pot. V

Ravenci nam je bilo razloženo, da občina Rezija nima nič proti tej odcepitvi, toda težkoča obstoja v tem, da je več kot dve tretjini teritorija Učje komunska last, kateremu se seveda komun noče odpovedati. Jasno je, da bi hoteli ljudje iz Učje, da bi pripadlo tudi ozemlje k brdskemu komun, ker drugače bi utrpeli preveliko izgubo in tudi brdski komun bi jih ne sprejel pod svoje okrilje.

Komunski teritorij v Učji je bil do leta 1853, to je do takrat, ko je bil še pod Avstrijo napravljena prva zemljiška knjiga, last te vasi in ga je tudi sama upravljala v sosesčini. Komun je prišel do tega teritorija šele pozneje, to je takrat, ko so bili sestavljeni komun in so bila zemljišča raznih sosesčin dana komunskim upravam.

SV. PETER SLOVENOV

NOVA »ŠKOLA MATERNA«
U GORENJEJEM BRNASU

U kratkem boju začel z djeli za razširi-

tu šole u Gorenjem Brnasu, ker nucajo lokale za tud tam gor postaviti novo »Školo Materna«, de se bojo mali otroci prej naučili italijansčine, ki je ne znajo, kar prestopijo parvikrat šuolski prag. Tisto djelo bo koštalo 7 milijonu lir an komun je že zaprosu za posojilo »Cassi Depositi e Prestiti«. Djelo je preuzela impreza Birtič iz Špetra.

NOVA AUTOBUSNA LINIJA
ŠPETER-VIDEM

S 27. oktobrom je bla gor postavljena nova avtobusna linija Špeter-Iplis-Orsaria-Butrio-Pradamano-Videm. Odhod iz Špetra je ob 9,05, odhod iz Vidma pa ob 8 uri.

SMRTNA KOSA. Umrj je u starosti 60 ljet Ivan Koren, komunski konsilir an davčni izterjevalec (Ufficiale esattoriale) na špjetarski davkariji. Zapušča ženo an hčer, katjerima izrekamo naše sožalje.

Pretekli tjedan je umrla tud 73 ljetna Marija Medves iz Saržente. Kar so ličkali šjerak se je žena nočutila slabo an zatuž se je odpravila k počitku. Medtjem ko je šla po štjenjah, jo je zadela paraliza. Zlahti renke izrekamo naše sožalje.

TAJPARNA

Še vedno kot pred 50 ljeti

ski kot u Kobarid.

Paršli smo tu timpe, ke tehnik an šjencija so nardile tekaj velike progrese, de bi zmješu glave tjem, ke so živjeli pred nekaj desetljetij, če bi paršli nazat pogledat. Ne bomo pravili o »sputnikih« a nanče ne o medplanetarnimi poleti, a samo od cjestah. Pousod so cjeste razširili an asfaltali, adatali so jih današnjim »esigenzama« trafika.

To ne koventa, ke ve pojmo delcé, že tu našjih bližnjih komunih lahko ve moremo vidati, kuó so nardili u tjeih ljetih po učri. Centa, Neme an še u Terski dolini so cjeste razširili an asfaltali. Dnako to veja za Nadiško dolino, kjer so razširili cjeste lokalnega karakterja an dosti jih asfaltali.

Par nas pa usega tega ne vidimo. Cjesta, ki na peje po Karnajski dolini, na je taka kot pred 50. ljeti, čeglih na je velike »importanze«. Ta cjeta na ne veže samo raunino (pianuro) z našim komunom, a na je še internacionalnega interesa, dnako tej ta tu Terski dolini, ki na peje iz Čente u Zavo. Po cjeste ob Krnahti to se pride na Most na Nadiži, kjer to je kunfinski blok an potem skuozdre Breginj-

U bogi tipanski komun, ubogi ne samo zavoj slabe ekonomije, ampak še zavoj zapuščenosti. Za nas u se ne majedan interesa, majedan u ne vje nančeje čemo živi, če ve izključemo ežatorje od tas an distret militar kar u nam pošje kartolino »precetto« za iti za soudada. Majedan u se ne interesa za popraviti cjesto, ne rečemo de bi jo muorli asfaltati kot jo imajo drugi kraji, ampak de bi jo razširili an poraunali, de bi se mogla usaj srjesti na njej dva avtomobilja.

Njemamo intencjon polemike djelati z našimi komunskimi poglavarji, a ve muoremo jo povjedati franko, ke fin donas majedan u nje naredu nančeje dne štampenje za pokomodati cjesto an tej ke to pari majedan u njema intencjoni kej narditi.

Zlo ve se marvejamo, ke to nje majednega, ke u bi ta argumentu proponu na komunskim konseju. Uprašamo se kuó no djelajo te 15 mož, ke no naš gvernajo ta na komunu? Naj pohledajo no mar kuó te se nardilo an kuó no djelajo u drugih bližnjih komunih an naj si od njih nauče kako to se »amministra«. Če no njese kapani, naj reštajo par svoj hiši hnuoj kidat an ne se tiskati na te komunski stou za kodifirati kraj sve ambicije.

ČEDAD

NESREČA NE POČIVA

Gino Butera iz Podbonesca se je par djelu udaru u trebuh an se bo muoru zdraviti 14 dni.

Peter Sgarovello iz Prapotnega je padu z biciklom an si pretouku zgornjo ustnico. Ozdravu bo u 10 dneih.

Evgen Succo iz Landarja, ki djela u kamnolomu čedadske cementarne u Lipi, si je par djelu s kladvom udaru po roki an je muoru zavoj tega u špitau.

Mario Medves iz Sovodenj je muoru u špitau zavoj zlomjene roke an noge. Medves je objeru jabuka z drevja an se je zlomila veja. Zdraviti se bo muoru mjesec dni.

TRGVOINA Z JUGOSLAVIJO

Septembra mjesca so importirali iz Jugoslavije u Italijo za 47.323.950 lir blaga, kot so krompir, fižol, sadje, živino, žaganje, ljesne izdelke, cement an opeko. U istem mjescu pa so eksportirali iz Italije u Jugoslavijo za 52.428.168 lir avtomobilskih nadomestnih delov (pezzi di ricambio), električnega materjala an raznega štofa. Mjesca avošta so importirali še za 48.672.299 lir raznega blaga kot drva, žagani les, jajca, gobe itd.

TAVORJANA

Zvjedali smo, de je ministrstvo za delo (Ministero dei Lavori Pubblici) odobrilo našemu komunu 1.400.000 lir za popravilo cjeite, ki vodi iz Tavorjane u Kanalič an za sistemacijo še drugih komunskih cjest. Za narditi tisto djelo boje odprli djelouni center.

Friuli - Venezia Giulia: regione da costituire

Interpretando a dovere l'art. 116 della costituzione italiana ci accorgiamo che la Regione speciale non partecipa affatto alla formazione del proprio statuto in quanto quest'ultimo le è concesso con legge costituzionale; però, a differenza delle Regioni non speciali, che elaborano da sé il proprio statuto in base alle norme generali del Titolo V parte II della costituzione italiana, lo Statuto della Regione Friuli - Venezia Giulia potrà derogare a dette norme così come si derogano gli Statuti della Sicilia, della Sardegna, del Trentino - Alto Adige, della Valle d'Aosta.

Siccome dunque lo Statuto della Regione Friuli - Venezia Giulia sarà emanato dal Parlamento, è evidente che la portata dell'autonomia della costituente regione dipende dalla buona volontà dei Senatori e dei Deputati del Parlamento italiano, giacché (da un punto di vista teorico che potrebbe essere quello dei monarchici, dei missini, dei nazionalisti in genere) la specialità dello statuto della nostra regione potrebbe consistere proprio nel negare a questa quelle funzioni amministrative e normative che sono riconosciute alle regioni non speciali; sappiamo benissimo che ciò potrà essere per lo meno tentato con la solita retorica del «Friuli sentinella avanzata della Patria», della necessità di un baluardo posto a difesa della civiltà latina contro la barbarie orientale ecc.

Ecco perché è necessario diffondere in mezzo alla nostra gente la consapevolezza della opportunità, della necessità della regione, affinché senatori ed deputati delle nostre terre si facciano strenui difensori dei nostri diritti ad una autonomia quanto più ampia possibile. Chiediamo che sia lungo e sostanziale l'elenco delle materie nelle quali la Regione avrà potestà legislativa e che anzi questa funzione legislativa sia esclusiva della Regione in tutto ciò in cui l'interesse regionale è prevalente su quello dello stato italiano.

Chiediamo che la regione eserciti in modo esclusivo la funzione amministrativa in quelle materie nelle quali ha potestà legislativo e che lo stato eserciti le sue funzioni amministrative soltanto attraverso la regione e gli organi nei quali essa si articola: ciò significherebbe, prima di tutto, soppressione delle prefetture di Udine, di Gorizia e del Commissariato per il Governo di Trieste. Non è difficile accorgersi del progresso dell'idea democratica che con questa soppressione sarà realizzato: basta pensare al fatto che invece di funzionari nominativi del governo si avranno come amministratori delle cose nostre, come risolutori dei nostri problemi, uomini che godranno la nostra fiducia e che saranno da noi eletti.

Ci sono, per il momento, diversi progetti di Statuto regionale friulano; abbiamo avuto occasione di studiare quello redatto da Diego De Castro, quello presentato dai deputati democristiani, quello d'iniziativa dei deputati comunisti e quello infine del Partito Socialista Italiano con le firme dei deputati Marangone, Tolloy, Bettoli, Solari.

Ognuno di questi progetti ha sue caratteristiche particolari: ma pensiamo che un accordo sarà abbastanza facile almeno su alcuni punti.

È facile prevedere che organo legislativo sarà un Parlamento regionale, che potrebbe anche essere chiamato Consiglio Regionale e che sarà eletto a suffragio universale, diretto e segreto; avrà un suo presidente ed eleggerà la Giunta regionale organo della funzione esecutiva.

Una differenza forse notevole tra i quattro progetti da noi esaminati riguarda le province: esse verrebbero a perdurare secondo il De Castro e secondo l'opinione dei deputati comunisti e democristiani mentre verrebbero soppresse secondo i socialisti: ci pare che l'iniziativa socialista sia più meditata nel saggio intendimento di rendere quanto più snella possibile la burocrazia regionale e nell'attenta considerazione dei frutti positivi maturati dall'eliminazione delle province in Sicilia.

Un secondo motivo di attrito potrebbe

DREKA

NEKATJERI OBMEJNI PREHODI
ZAPRTI

Z dnem 31. oktobrom so začasno zaprli tele obmejne prehode druge kategorije, ki so služili dvojalstnikom za hoditi obdjavlat svjet na drugo stran meje: Kum, Boketa pri Topolovem, Dreka.

essere quello del capoluogo; i democristiani friulani avanzano le pretese di Udine nella giusta considerazione del fatto che questa città si trova al centro del territorio regionale; i comunisti affidano la soluzione di questo problema alla prima legislatura regionale; i socialisti tiepidamente ed i triestini tutti, ed a gran voce, avanzano la candidatura di Trieste vantando il maggior prestigio nazionale od anche internazionale di questa città; soluzione di compromesso, ma intelligente e irca anche di valore simbolico, è quella di Diego De Castro che propone come capoluogo della regione la vecchia Aquileia. Aquileia fu il centro più rilevante del dominio temporale del Patriarcato che del nome di Aquileia appunto si fregia; il suo prestigio, storico e morale, costituitosi in una tradizione di rispetto ed amicizia reciproca tra friulani e austriaci e slaveni, potrebbe rinverdire a tutto vantaggio dell'intera regione; la posizione geografica di Aquileia, a poche decine di chilometri da Udine, da Gorizia, da Trieste, la renderebbe facilmente raggiungibile da tutti e tre questi centri; le spese per attrezzare Aquileia degli uffici necessari potrebbero forse non essere eccessive. Comunque, ci sembra, quello del capoluogo della regione non è di certo un problema per il quale valga la pena che friulani e triestini litighino tra di loro; sarebbero allora pronti a farsi avanti i goriziani sostenendo (e crediamo di essere proprio noi i primi a dirlo) che il fare di Gorizia il capoluogo della regione potrebbe significare una iniezione di vitalità alla asmatica economia della città isontina.

I problemi più seri, più vitali invece, quelli la cui soluzione deve essere per lo meno anticipata nella elaborazione dello statuto regionale, sono altri e precisamente sono quelli delle finanze della regione, della organizzazione economica, e quello del rispetto delle minoranze linguistiche e della scuola.

A proposito delle finanze sarà bene osservare che i proventi non sono, non devono essere rivolti soltanto a finalità di conservazione, ma anche a finalità di progresso, implicite, del resto, negli intenti che devono presiedere alla creazione della regione.

Se, almeno per le regioni a statuto normale, «La regione non può istituire dazi d'importazione o esportazione o transito tra le regioni» (art. 120 Costituzione della Repubblica Italiana), sarà buona norma osservare questo principio anche per una regione a statuto speciale come il Friuli - Venezia Giulia, e sarà anche bene che in generale la pressione fiscale non sia qui da noi maggiore che altrove.

Ecco perché i progetti da noi esaminati sono piuttosto minuziosi nell'indicare i proventi fiscali della regione; in generale sono previsti, come introito regionale, i nove decimi dell'imposta di ricchezza mobile, della tassa di bollo, del netto dei prodotti del monopolio dei tabacchi, una quota dell'imposta generale sull'entrata, di quella sui terreni e fabbricati, di quella sui redditi agrari. In uniformità con gli statuti della Sicilia, della Sardegna, del Trentino - Alto Adige anche i progetti democristiano, comunista e socialista prevedono versamenti di somme dallo stato alla regione Friuli - Venezia Giulia per il finanziamento di un concreto piano di rinascita economico - sociale: non si tratta, in questo caso, di una pretesa ecioistica o meglio campanilistica, si tratta di chiedere allo stato il riconoscimento che la nostra regione è economicamente depressa rispetto alle altre e che ha, rispetto alle altre nel loro complesso, una maggior percentuale di disoccupati o di sottoccupati che devono cercare lavoro all'estero. Tra i progetti, che abbiamo preso in visione, ci piace particolarmente quello socialista per la minuziosa cura con la quale è studiata la possibilità di ricavare un gettito fiscale notevole dalle grosse società produttrici di energia elettrica e in genere da ogni altra impresa industriale e commerciale che, anche senza avere la sede nella regione, abbia almeno nella medesima stabilimenti o impianti.

Comunque non basta pensare al modo di ottenere un gettito fiscale stabile e sufficiente, bisogna anche pensare ai criteri secondo i quali le entrate devono essere ripartite in opere pubbliche particolarmente utili ad una o ad altra parte della regione.

(Continua)

„Unicuique suum“

(Nadaljevanje s 1. strani)

venskih duhovnijah obligatorno naučijo v določenem roku dveh ali treh let slovenskega narečja svojih vrnikov. Organizirati bi moral, če mu je kaj od cerkvenega nauka o učenju vseh jezikov, specialne kurze slovenskega jezika za italijanske duhovnike, kjer bi se naučili vsaj temeljnega znanja v jeziku slovenskih faranov za podeljevanje zakramentov, poučevanje katekizana, za skupne molitve, za branje evangelija, za skupno petje pri mašah in vseh drugih liturgičnih obredih, kjer je po svetu dovoljena raba jezika vernikov. To delajo katoliški škofje v misijonih, zato so skrbeli nekateri njegovi predniki na videmskem nadškofjskem prestolu davno pred fašizmom.

Nadškof Zaffonato bi moral skrbeti za izdajo slovenskih katekizmov (v slovenskem jeziku za Nadiško dolino in v rezijanščini za Rezijo) kot so skrbeli njegovi predniki in dajali radevolje svoj primatur.

Nadškof Zaffonato bi spričo premnogih nacionalistično zapeljanih italijanskih duhovnikov v slovenskih duhovnijah Videmske province moral z osebnim zgledom pokazati bratstvo v Kristusu vseh vernikov, ne glede na jezik, s tem, da bi se naučil vsaj osnovnih pozdravov ljudstvu v slovensčini kot delajo škofje v sosednih narodnostno mešanih diecezah.

Nadškof Zaffonato bi se moral zavedati, da v kolikor bolj je tuja cerkev ljudstvu s svojimi tujimi, od drugod pripeljanimi duhovniki, govorečimi tuj jezik in vnašajočimi tujo moralno od drugod iz mest, da v kolikor je tuja cerkev s svojim zastopavljanjem slovenskega nareč-

ja vernikov, v toliko bolj raste razpoka med cerkvijo in ljudstvom, v toliko bolj izginja nekdanja patriarhalna skupnost med našim ljudstvom in cerkvijo.

Nadškof Zaffonato je lahko v vseh duhovnijah, kjer je letos birmal, ugotovil razliko med verskim življenjem v tistih slovenskih duhovnijah, kjer so domači duhovniki, ki znajo in še uporabljajo slovenski jezik svojih faranov v cerkvi, ter med verskim in moralnim razkrojem tistih slovenskih duhovnij, kjer so italijanski duhovniki odpravili že zdavnaj ali pa šele v novejšem času vsako sled slovensčine v cerkvi.

Nadškof Zaffonato je dolžan kot cerkveni predstojnik, da se preneha s sedanjno prakso videmske kurije »h grehu tujih molčati«. On mora s svojega pastirskega mesta zaukazati, da prenehajo italijanski duhovniki v Furlanski Sloveniji zastopavljati in v nekaterih primerih celo prezirati slovenski jezik svojih faranov.

Pod nadškofom Zaffonom, kateremu sicer želimo dolgo življenje, bo še morda bolj napredovala likvidacija slovenskega jezika v cerkvi, toda s tem bodo pokopali še zadnje ostanke resničnega verskega življenja med furlanskimi Slovenci.

Nadškof Zaffonato nima več druge izbire; ali z nacionalističnimi krogi v kuriji in v raznih civilnih ustanovah proti slovenskemu jeziku, proti nauku cerkve o enakosti vseh jezikov ali pa z načelnim javnim priznanjem in praktičnim zopetnim uvajanjem slovensčine v vse slovenske duhovnije in s tem zopetno regeneracijo verskega življenja, Unicuique suum!

Justus

Kako bomo shranili krompir

Letošnji pridelek krompirja je zelo obilen in sedaj je čas, ko moramo temeljito pripraviti shrambe za njegovo prezimovanje. Upoštevati moramo predvsem, da krompirja med prezimovanjem ne smemo po nepotrebnem prestavljati, če ga hočemo obvarovati pred počrtnitvijo. Namestiti ga je treba v prostoru, ki je nedosegljiv neposrednim sončnim žarkom in ki ni preveč vlažen. Prostor ogradimo z deskami ter jih pobelimo z apnenim beležem. Ko se prezračijo, vskladiščimo samo suh in zdrav krompir, kajti že samo en sam nagnit gomolj lahko okuži vso zalogo.

Krompir posipljemo s krosanom, da ne bi začel gniti. Na 100 kg krompirja enakomerno natrosimo 40 do 50 dkg krosana, ki ne škoduje niti ljudem niti živalim. Ima pa to lastnost, da veže vlago in tako

preprečuje glivicam možnost razvoja.

Kalivost preprečimo, če krompir pred vskladiščenjem posipamo z abrikenom ali tuberitejem. Na 100 kg krompirja potreujemo 40 do 50 dkg abrikeno ali 12 do 20 dkg tuberiteja. Pri tem je nujno potrebno poudariti, da teh dveh sredstev ne smemo uporabljati za vskladiščenje semenkega krompirja, ker pač preprečujeta samo kalivost, krosan pa semenskem krompirju ne škoduje.

Želod kot krmilo

Ker je letos mnogo želoda, nas nekateri sprašujejo, kako želod krmilo. Objavljamo kratek članek o tem:

Lahko krmimo svež želod, ki ga prej zdrobimo. Mnogi pa ga posušijo in potem neoluščenega ali oluščenega zmeljejo ter takega polagajo prašičem ali goveji živini. Želod ima malo beljakovin in maščob, a mnogo škroba in nekaj sladkorja. 1 kg neoluščenega suhega želoda ima 40 g prebavljivih beljakovin in 700 g škrobnih enot, oluščen pa ima 42 g pre-

je želod, tudi peso ali korenje, repo, pesino listje in po možnosti otrobe. Želod povzroča žejo. Prašiči in ovce žro želod prav radi, govejo živino in konje pa moramo nanj polagoma navajati. V začetku krmiljenja jim ne polagamo večjih količin želoda. Odrasli goveji živini ga polagamo potem, ko se je nanj navadila, največ do 2 kg na dan, prašičem od 0,5 do 1 kg, ovcam pa 0,25 do 0,50 kg.

Najbolje je, da polagamo želod kuhan. Vodo, v kateri se je kuhal, moramo odiliti. Če želod ni povsem dober, n. pr. da je malo plesniv, pa ga soloh ne smemo krmiti drugačnega kakor kuhanega.

ŽIVINOREJA

Naša živina v hlevih

Z jesenske travniške paše se je sedaj živina vrnila v hleve na prezimovanje.

Kakor je mlada živina lepo uspevala in se razvijala na prostem, na paši, kakor sta bili molznost in zdravje pašnih krav razveseljivi, tako bi bilo prav, da bi se tudi sedaj v hlevih vsa živina enakomerno, brez zastaja v rasti in brez nazadovanja v molznosti ter v zdravju dalje razvijala.

Na žalost le pre pogosto opažamo, da živali ob stalni hlevski reži vedno bolj hirajo in v njihovi molznosti ter zdravju vedno bolj pešajo. Zakaj neki? Čisto naravno; pač zato, ker živini v hlevih ne nudimo za razvoj in splošno uspevanje onih naravnih življenjskih pogojev, katere z brezobzirno strogostjo predpisuje narava in katere živali pretežno najdejo le na prostem, na paši.

Kateri so ti pogoji? Poleg tečne in sočne krme predvsem prosto gibanje, svetloba (sonce), svež zrak in snaga. V koliko oziroma kako malo moremo pri naši živalski reži te pogoje izpolnjevati, le pre dobro vemo.

V precejšnjem številu hlevov je dandanes že preskrbjeno, da dobiva živina čez zimo tečno in sočno krmo; glede drugih pogojev (prosto gibanje, sonce, zrak itd.), ki za donosno uspevanje niso nič manj važni, pa je pri nas večinoma bore malo narejenega.

V nekaterih krajih je res težko urediti vse tako, da bi bilo prav in dobro. V enem hlevu ni zanesljivih delovnih moči, v drugem ni primernih prostorov, v tretjem ni materjalnih sredstev itd. Toda v kolikor nam dane okoliščine dopuščajo, bi morali le gledati, da obstoječe stanje izboljšamo.

Da je prezgodnje privezovanje telet k jaslim zelo škodljivo za pravi telesni razvoj mlade živine, je znano. Najbolje bi bilo, da bi teleta do enega leta starosti sploh ne privezovali. In v resnici vidite v naprednih alpskih deželah vso mlado živino, čestokrat že več ko eno leto staro, enostavno prosto zaprto v posebnih kočah, v katerih se čisto poljubno giblje in prosto skače. Toda to še ne zadošča. Tele-

ta pridejo ne glede na vreme tudi pozimi in v snegu vsaj za eno uro ali dve na prosto, v tekališče. Pa tudi molzne krave spuščajo kljub redni hoji na napajališče vsak dan v opoldanskih urah, navadno od 11. do 3. ure popoldne, v tekališča, razen v dnevih z ledenomrzlimi severnimi vetrovi in ob snežnih metežih. Za tekališče je dober vsak primerno ograjen prostor v bližini hleva. Zanj pa ni škoda niti najboljše njive, če upoštevamo velike koristi prostega gibanja. Kaj pomeni za razvoj in zdravje živali dejstvo, da mora stati živinca marsikje več ko polovico leta ali sploh celo življenje privezano na enem mestu, si lahko misli vsakdo. Saj se žival v svojih življenjskih pogojih in zahtevah bistveno in načelno ne razlikuje od človeka.

(Se nadaljuje)

RAVNATELJSTVO »MATAJURJA«
OBVEŠČA, DA BO OBJAVLJALO
BREZPLAČNO VSA POVPRASEVA-
NJA PO DELU IN ENAKE PONU-
BE. S TEM BO NAŠ LIST PODPI-
RAL BREZPOSELNE, KI NIMAJO
NA RAZPOLAGO SREDSTEV ZA
OGLASEVANJE IN KI UPAJO, DA
BI TEM POTOM MORDA PRISLI
DO PRIMERNE ZAPOSLOTITVE.

bavljivih beljakovin ter 750 g škrobnih enot. Ta števila nam povedo, da je želod izrazito škrobnino krmilo.

Še na nekaj moramo opozoriti one, ki bodo krmili z želodom. Namreč na to, da ima želod veliko tanina, ki živali zapira. Zato moramo dodajati obroku, v katerem

Čebelna uš

Čebelna uš je pogost zajedalec čebel delavk, največkrat pa jih dobimo na matici. Uš je velika kakor makovo zrno. Naseli se na oprsju in glavi čebel ali matic, kjer odvzema hrano, ki jo čebele delavke dajejo matici, poleg tega pa jo večje število uši tudi ovira pri hoji in zaleganju.

Največ uši opazimo v jesenski dobi. Prav letos se je uš zelo razširila in so poznani tudi primeri, da jih je imela ena sama matica do 63, kar je pozimi lahko pogubno. Uši lahko opazimo s prostim očesom. Barve so od svetlorumene do rjave, brez kril in imajo tri pare nog. Samica odlaga jajčeca pod medene pokrovice in v prazne celice, v katerih napravijo izležene uši tanke rove.

ZATIRANJE: Ako zapazimo le nekaj uši na matici, namočimo zoborebec v med in z njim pobereimo uši z maticnega oprsja. V primeru večjega števila uporabimo tobačni dim. Sate zložimo na stojalo za okvirje, ko najdemo matico, jo zapremo v maticnico in jo okadimo trikrat zaporedoma v razmahu četr minute. V tem času se uši omamijo, okadimo jih nadalje še vsake pol minute, dokler do zadnje ne odpadejo z matic. Po končanem čiščenju spustimo matico na sat, kjer smo jo odvzeli in opazujemo kakih 5 minut na stojalu, kako so čebele matico sprejele. V primeru, da so uši tudi na čebelah, moramo podstaviti v zaprt panj na dno lepenko, dahnit v panj 4-6 krat močan cigaretni dim in pustiti panj zaprt 5 minut. To izvršimo zvečer, a zjutraj potegnemo iz panja lepenko in uši sežemo.

Uporabljamo lahko tudi naftalin, ki ga natresemo na lepenko in to v toplih dneh 5-10 g, a v hladnih 10-15 g na čebeljo družino. Uničenje uši moramo v razmahu 10 dni ponoviti, ker se v tem času izleže zopet nova generacija.

(Konec)

ZA NAŠE gospodinje

Če nimam tehtnice

- V mnogih kuharskih receptih so mere navedene v kg, dkg, g. Če imamo tehtnico, je to lahka stvar, če je pa nimamo, si pomagamo z merami v litrih ali žlicah.
- 1 liter moke je približno 60 dkg.
- 1/4 kg moke je 10 zavrhanih žlic.
- Za pšenični zdrob veljajo iste mere.
- Prav tako tudi za koruzni zdrob in koruzno moko.
- 1/4 kg sladkorja je 12 zvrhanih žlic.
- 1 žlica soli je 2 dkg.
- 1 zvrhana žlica strjene masti tehta 5 dkg (isto velja za maslo).
- 1 liter olja tehta 80 dkg.

Koristni nasveti

ČE SE JE STRDIL VOSEK ZA TLA, bo zopet uporaben, če mu primešate malo toplega mleka.

Zavese zavarujemo pred ognjem s tem,

da jih po zadnjem izpiranju namočimo v amonijakovo fosfatno raztopino in jih narahlo ožmemo.

ALI IMATE SUHO POLT? Tu pomagajo vitamini A in C ter vitamini skupine B. Vitamin A je v ribjem olju, surovem maslu, mleku, listnati povrtnini, petršilju in siru. Vitamini grupe B so v kruhu, vseh vrstah žitaric, kvasu in teletjih jetrih. Vitamin C najdemo v limonah, pomarančah in zelenjavi. Med obroki pijte odlično vodo vendar ne med jedjo samo. Jejete počasi in hrano dobro prežvečite.

SVETLE KLOBUKE ČISTIMO lahko sami doma, če jih nadrgnemo s pogreto krompirjevo moko ali magnezijo in nato skrtamo v nasprotni smeri, kot leže vlakna. Ko smo odstranili čisto, skrtamo klobuk nazadnje še v pravi smeri vlaken.

vernikom? Sveti oče tega ne vedo. Če bi sveti oče to vedeli, ne bi mogli dovoliti...

»Sveti oče so o vsem poučeni«, je rekel nadškof, ki ga je mirnost popuščala. »Sédite, prosim! Sveti oče so svorili vse, kar je bilo v njihovi moči«, je nadaljeval s hudo zresnjim obrazom. »Prav tako, kakor sem jaz storil vse, kar je bilo v moji moči. Ničesar nismo dosegli... To je vse!«

Cedermac ni sédel. Stojte je gledal nadškofu v obraz, kakor da mu z ustnic pobira besede. Šele ko mu je roka s prstanom zopet namignila, se je zavedel iz omotice. Zrušil se je na stol. Ni imel več moči za odpor; kri mu je udarila v glavo in mu obtežavala misli. Smisel izgovorjenih besed mu je le polagoma prodiral v zavest. Izgubil je poslednje upanje; dvom, proti kateremu se je bojeval vse dni, je bil potrjen. Bilo mu je, kakor da se mu neizbežno podira polovica onega, kar si je zgradil v življenju. Udarci, ki jih mladina laže preboli. Pri starcih ne gre brez velike bolečine. Moj Bog! Zakaj niso vprašali Jezusa Kristusa?

»In nič drugega niso sporočili sveti oče?«

»Da jih to navdaja z bolečino in skrbjo, a da nimajo proti sili drugega orožja kakor molitev in prepričevanje.«

Nasveti za sajenje sadnih dreves

Sadimo samo tako globoko, kot je bilo drevesce v drevesnici v zemlji. Če razmere dovoljujejo, sadimo vedno v ravnih vrstah, ne samo zaradi tega, ker to lepše izgleda, temveč tudi zaradi praktičnega pomena. Gotovo pride čas, ko bomo zemljo v sadovnjakih z vprego ali traktorjem obdelovali, kakor to delajo v naprednih deželah že dalj časa. Pri sajenju postavimo drevesce tik ob kol, da nam ni treba pri privezovanju drevesce šele kriviti h kolu. Tako štiti kol drevesce vsaj ob kolovi strani proti ogledanju po zajcih.

Pri sajenju naj delata dve osebi. Ena oseba drži drevesce, druga pa spravlja z reko zemljo med korenine in zasiplje! Je namreč jako važno, da ne ostanejo luknje med koreninami, ker v tem slučaju nam drevesce lahko ob koreninah pozebe, če nastopi hujši mraz, predno zapade sneg. Drevesničarji imajo v tem pogledu dosti slabih izkušenj. Priporočljivo je, da jeseni pri novo vsajenih drevescih potrosimo drevesni kolobar z gnojem, da mrazu zabranimo dostop do korenin in preprečimo njih pozebo.

Svojčas so učili, da naj pri sajenju ne gnojimo. Naša zemlja je pa precej siromašna in ne nudi drevescu, ki mora prestati najtežjo operacijo presajanja, dosti hranil. Gnojenje samo na sebi je gotovo potrebno, koristilo pa bo le v takšni obliki, ki bo za drevesce v tem nevarnem stanju primerna. Hranila za korenine naj bodo v lahko dovzetni obliki. Najprimernejši je goden kompost ali sprstnel gnoj. Tudi boljše zemljo lahko dovažamo. Vse to lahko zmešamo s prstjo, ki smo jo dobili pri kopanju jame. Negodnega gnoja ne damo med korenine zaradi tega, ker bi v tem slučaju prst ne prišla do korenin. Nedozorel ali špehat gnoj damo ob robu jame in nad koreninami, ko so korenine že s prstjo pokrite. Tudi v tem slučaju ga dobro pomešamo s prstjo. Travnno rušo, ki je pokrivala mesto, kjer smo skopali jame, nadržno ssekamo in spravimo na dno jame in ob robu jame, da lahko sprsteni, predno jo korenine dosežejo.

Ko smo sajenje dokončali, uravnamo še takozvani drevesni kolobar. Površine zasute jame nikakor ne smemo spet zravnati s travno rušo, ker mora zemlja ostati odprta. Zasuta površina naj ima obliko jame, da se padavine zbirajo ob drevescu in ne otekaajo proč. Drevesni kolobar združujemo še kakih 5 let s tem, da ga vsako leto parkrat okopljemo in oplejemo, da nam plevel ne duši drevesca.

Če dobimo iz drevesnic že prav krepka drevesca, so to starejša drevesca, ki se že preteklo leto imela krono. Drevesničar jim je moral zaradi tega krono letošnjo spomlad močno prikrajšati; posledica je bila, da je drevesce iz prikrajšanih pogankov krono razvilo skoraj iz vseh očese nove poganjke. Drevescu pa pustimo samo vrh in 4 do 5 pogankov za veje. Vse ostalo porežemo in sicer pred sajenjem ali v naslednji rani pomladi, predno drevesce odganja. Tuči ostale poganjke prikrajšamo še za 1 do 2 tretjini, da se drevesce zaradi prevelikega nezorazmerja (prikrajšane korenine in neprikrajšana krona) ne posuši.

(Konec)

FRANCE BEVK:

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

»Zgodilo se je brez moje vednosti. Takoj sem ukrenil vse potrebno, da se preganjanje ustavi. V tem pogledu bodite pomirjeni...«

In se je znova nasmehnil. To za Cedermaca ni bilo novo, vendar so ga besede prijeto vznemirile, srce se mu je napolnilo s hvaležnostjo. Le trenutek, že ni več mislil nase. Obslo ga je novo upanje in mu objelo dušo. Morda pa ni še vse izgovinjeno.

»Toda pričakujem od vas«, se je nadškof zopet zresnil, dvignil roko in jo položil na mizo, »da zdaj ne boste več dajali povoda za take ukrepe. To sem moral objubiti v vašem imenu. Nikakih uporov več, nikakih nepremišljenosti. Drugič bi vam ne mogel več pomagati...«

Kaplanu se je v trenutku podrla vse upanje. Za hip se mu je zdelo, da sanja. Ne bi mogel popisati mešanih občutkov, ki so ga obsli v enem samem hipu. Bilo mu je, kakor da je v resnici zdrknil na kolena, tako je strmel v nadpastirja. Ali je prav razumel? Trudil se je, da bi iz potoz njegovega obraza izluščil neko resnico, bilo je nemogoče. Zazdelo se mu je, z grozo se mu je zazdelo, da je besede

mogoče razumeti na en sam način... Na en sam način!

»Prezvišenost«, mu je glas zamiral v grlu; napeti je moral vse sile, da ga je pognal iz sebe. »Ali naj to tako razumem, da ostanejo odredbe, ki jih je izdala politična oblast, v veljavi?«

Nadškof je za trenutek molčal, ne da bi umaknil pogled, nato je napravil z roko nervozno kretnjo.

»Tako je«, je pritrtil.

Priznanje je Cedermaca tako zadelo, tako do konca prevzelo, da se je dvignil, ne da bi se tega docela zavedel, roka mu je nehote znova legla na prsa, kakor da s tem izraža neskončno začudenje.

»Ne morem verjeti«, je vzklilnil, »da je padla odločitev proti volji vernikov in v sramoto Cerkve!«

»Sédite, prosim!« se je nadškof rahlo razburil. »Sédite! Ne razburjajte se! Cedermac je sédel. »Tako je«, je nadškof povzel po kratkem premolku. »Tako je, kakor mi je težko priznati. Ne smete pozabiti«, je rekel malce negotovo, »da to ni moja volja. To ni moja volja, to ni volja Cerkve! Toda nimamo sredstev, da bi se mogli uspešno bojevati proti sili...«

15.

Te besede Cedermaca niso pomirile. Ta hip ga ne bi mogle pomiriti nobene, še tako izbrane besede. Bilo mu je, kakor da mu hiša gori nad glavjo. Sedel je, roke so mu bile na kolenuh, a ga je venomer privzdigovalo, da bi planil na noge. Imel je občutek, kakor da mu duša sili v grlo in jo na vso moč zadržuje, da mu ne zagori od upora. Venomer si je moral klicati v zavest, da sedi pred nadškofom, ki mu je dolžan slepo pokorščino. Besede, ki so mu neizgovorne ostale v srcu, so ga zapadle ko žerjavica... In vendar še zmeraj ni mogel do konca verjeti.

»Ali je to za zmeraj?« je bolešno zajecjal. »Ali je to za večno?« je vzklilnil.

»Nič ni večnega na tem svetu.«

Odgovor je za trenutek vplival kot neizmerna tolažba. Le za trenutek — že se je zavedel njegove jalovosti. Izrečen je bil le zato, da bi omilil resnico. Ni se mogel ubraniti ironičnega nasmeha; saj mu je le hušknil preko lic, a obenem mu je do vrha napolnil dušo. Vse polno prebrskih besed, ki mu niso smele čez ustnice, a bistro oko mu jih je morda bralo z obraza. Da, zdaj je verjel, moral je verjeti. Toda iz najglobljega razočaranja, ki ga je kdaj zadelo v življenju, se mu je divje uprilo srce. Zopet se je dvignil.

»Saj to ni mogoče!« je vzklilnil obupan. »To ni mogoče! Kaj naj porečemo

za naše mlade bralce

Trije lovci modrijani

Ziveli so trije lovci modrijani z dolgimi bradami. Nekoč so se domenili, da pojdejo skupaj na lov. Dolgo se lovili, a nič ujeli. Utrudili so se, legli pod neko drevo in zaspali.

Mimo je prišel neki krojač. Ko je zagledal tri speče lovce bradače, se je hotel z njimi pošaliti. Vzel je škarje, jim postrigel brade in šel dalje.

Ko so se lovci naspali, so se zbudili in se spogledali.

»Hej, ali smo to mi? se je zavedel prvi.

»Menda smo mi,« je rekel drugi.

»Če smo mi, kje so pa naše brade?« je vprašal tretji.

Zopet so se spogledali in prvi izmed njih je rekel:

»Nekdo nam je ukradel brade. Hitro, da ga ulovimo!«

In vsi trije so stekli loviti tatu.

Naleteli so na veliko bučo, kakršne še niso videli. Obstopili so jo in si jo ogledovali.

»Glejte, glejte, kakšno velikansko jajce!« so vzklíkili vsi trije.

»Od kamele je,« je menil najmodrejši.

»Dajmo, izvalimo iz njega majhno kamelo.«

»Kako?«

»Čepimo na njem kot kokoš, zdaj prvi, zdaj drugi, zdaj tretji, dokler se ne izvali kamelica. Ta bo zrasla v kamelo, ki jo bomo prodali. Kamela je draga žival, to bo denarja!«

Trije lovci modrijani so bili s tem zadovoljni. Zapored so čepeli na buči. Tretjemu je spodrsnilo, brcnil je v bučo, buča je zletela v grm, iz grma pa zajec, ki se je zbudil iz spanja.

»Kamelica se je izvalila,« so zavpili lovci. »Za njo, da jo ujamemo!«

In so tekli za zajcem, zajec pa v gozd, v hipu so ga izgubili izpred oči.

Lovci so se popraskali za ušesi.

»Kaj naj storimo?« so se vprašali.

Sklenili so, da posekajo gozd in ujamejo kamelico.

Mimo je prijezdil neki popotnik.

»Kaj delate?« jih je vprašal.

»Saj vidiš. Gozd sekamo.«

»Pa zakaj?«

»Da ulovimo kamelo.«

Popotnik se je nasmehnil. Koj je razumel, kakšni modrijani so ti trije možje. Eden izmed njih je rekel:

»Povej nam, katera sekira bi najhitreje posekala gozd.«

»Vrzite sekire v mojo bisago,« je odgovoril popotnik. »Tista, ki jo bo pretrgala in padla na tla, je najboljša. S tisto sekajte.«

Besede, ki jih je kdaj slišal, ne da bi jih olupševal. Ni mu zamolčil niti poslednjega vzdihla svoje matere, ki je bridkost razočaranja odnesla s seboj v grob... Ljudje ne bodo vpraševali po vnanjih, morda res težkih okoliščinah, sodili in obsojali bodo dejstvo. In ta sodba bo težka. Ne bodo razumeli božjega nauka, vračali se bodo v poganstvo. Kdo bo kriv? Kdo bo kriv?

Besede, ki jih ni bil prej pripravil, a so mu žive vrele iz srca. Bil se je preveč razvnel, da bi mogel prestajati na mestu že v tretje se je dvignil, kaplje vročega potu so mu stopile na čelo. Mahal je z rokama, kakor da pesti in prepričuje svoje vernike. Toda nenadoma, ko je bil v največjem ognju, mu je zmanjkalo besed, vzelo mu je glas. Spomnil se je svetega Franciška, ki je zaplesal pred papo in ga z ritmičnimi gibi svojih udov globlje prepričal, kakor bi ga bil mogel z jecljajočo besedo. Ali naj zapleše? Ali naj zajočne? Imeli bi ga za blaznega. Z bridkostjo se je zavedel svojega brezupnega položaja. Vse zaman! Trepetal je, solze so mu stopile v oči.

Nadškof se je dvignil in mu položil roko na ramo.

»Upam, da prav razumem vašo gorečnost in sem je vesel,« je rekel z nekoliko spremenjenim glasom. »Potrudili se bomo, da bomo v posameznih primerih o-

lovci so ga ubogali. Zmetali so sekire v njegovo bisago, on pa je skočil na konja in naglo odjezdil.

Modrijani so zavpili:

»Hej, daj nam sekire nazaj!«

Ucvrli so jo za popotnikom, da ga ujamejo. Še danes ga lovijo, a ga ne morejo ujeti.

Raztresenost

Albert Einstein je bil baje včasih zelo raztresen. Ko je nekoč prišel k frizerju, je sedel na stolček in sam pri sebi ponavljal matematični problem.

»Ostriči?« ga je vprašal frizer.

»Da, prosim!« je odgovoril Einstein.

»Prosim vas snemite klobuk!«

»Oh, oprostite,« je pohitel profesor »nisem vedel, da so navzoče tudi dame.«

Prebrisana raca

Sredi ribnika je plavala debela raca. Volk jo je videl in zahotelo se mu je njenega svežega mesa. Prihuljeno se je odplazil do roba ribnika in zaklical raci:

»Dober dan, račka! Kako si lepa! Prava lepota med lepoticami. Ampak tvoja mati je bila še mnogo mnogo lepša!«

»Kako pa to veš?« je dejala raca.

»Joj! Kaj ne bi vedel. Saj sem jo vsak dan videl,« je vzklíknil volk in zavil svoje hudobne oči proti nebu. »Veš, kadar je ona plavala proti obali, je vedno ponosno dvigala glavo in zatisnila eno oko. Takrat je bila tako krasna, kot nihče naokoli. Vsi so se ustavljali in jo gledali. Skoda, res, da ti tega ne znaš!«

»Kaj ne bi znala!« je ošabno odvrnila raca. »Le poglej me!« In raca se je nashopirila, dvignila visoko svojo glavo, zatisnila eno oko in mirno plavala po vodni gladini.

»Dobro, dobro!« je zaklical volk. »Vidim, da si precej podobna svoji materi. Ampak zamižati na oba očesa in hiteti, tega pa gotovo ne znaš.«

»Pa znam! Le poglej.«

In neumna raca je na vso moč dvignila svojo glavo, zaprla oči in odplavala slepo naprej. Komaj pa se je zadela ob obalo, je — šavs — volk zagrabil neumno raco, se zasmeljal svoji prebrisani in hotel raco kar pri priči pojesti. Seveda, lačen je bil.

Raca je spoznala, da jo je volk pošteno potegnul, zato se je tudi ona kaj hitro znašla.

Ze ji je volk hotel odgrizniti glavo, ko mu je karajoče dejala:

»Veš kaj, dragi volk, tako pa tvoj oče ni nikdar delal!«

»Kako pa?« je hotel vedeti volk.

»Vest nam ničesar ne očita,« je rekel trdo, s trepetajočim glasom. »Previdnost nam ukazuje, da ne smemo iti do skrajnosti, sicer lahko nastanejo nedogledne posledice.«

»Zgodovina nas uči drugače,« je rekel kaplan, ki je tedaj ves plaval v blazni omotici. »Bismarck je dal zapreti škofa Lichnowskega, ki se je potegoval za jezikovne pravice Poljakov. Papež mu je v zahvalo kardinalski klobuk poslal v ječo.«

»Da, razumem, je nadškof mirno prenesel udarec in se prizanesljivo nasmehnil. »Toda ne smete pozabiti, da se je to zgodilo v čisto drugačnih okoliščinah.«

Cedermac je bil kakor povodenj, ki prestopa bregove.

»Ne prevzvišenost. Okoliščine niso bile drugačne. Drugačni so bili možje, ki so tedaj vodili Cerkev...«

»Don Cedermac!« mu je nadškof strogo segel v besedo. »Brzdajte se! Preveč se spozabljate.«

milili vaš položaj...«

Cedermac je čutil le eno: vse do konca je izgubljeno. Polastil se ga je obupen pogum, zagorel je v uporu.

»Prevzvišenost!« je vzklíknil. »Prepričan sem, da niste storili vsega, kar je v vaši moči!«

Nadškof mu je nekaj trenutkov zavzet strmel v obraz.

»Vest nam ničesar ne očita,« je rekel trdo, s trepetajočim glasom. »Previdnost nam ukazuje, da ne smemo iti do skrajnosti, sicer lahko nastanejo nedogledne posledice.«

»Zgodovina nas uči drugače,« je rekel kaplan, ki je tedaj ves plaval v blazni omotici. »Bismarck je dal zapreti škofa Lichnowskega, ki se je potegoval za jezikovne pravice Poljakov. Papež mu je v zahvalo kardinalski klobuk poslal v ječo.«

»Da, razumem, je nadškof mirno prenesel udarec in se prizanesljivo nasmehnil. »Toda ne smete pozabiti, da se je to zgodilo v čisto drugačnih okoliščinah.«

Cedermac je bil kakor povodenj, ki prestopa bregove.

»Ne prevzvišenost. Okoliščine niso bile drugačne. Drugačni so bili možje, ki so tedaj vodili Cerkev...«

»Don Cedermac!« mu je nadškof strogo segel v besedo. »Brzdajte se! Preveč se spozabljate.«

»Vest nam ničesar ne očita,« je rekel trdo, s trepetajočim glasom. »Previdnost nam ukazuje, da ne smemo iti do skrajnosti, sicer lahko nastanejo nedogledne posledice.«

»Zgodovina nas uči drugače,« je rekel kaplan, ki je tedaj ves plaval v blazni omotici. »Bismarck je dal zapreti škofa Lichnowskega, ki se je potegoval za jezikovne pravice Poljakov. Papež mu je v zahvalo kardinalski klobuk poslal v ječo.«

»Da, razumem, je nadškof mirno prenesel udarec in se prizanesljivo nasmehnil. »Toda ne smete pozabiti, da se je to zgodilo v čisto drugačnih okoliščinah.«

Cedermac je bil kakor povodenj, ki prestopa bregove.

»Ne prevzvišenost. Okoliščine niso bile drugačne. Drugačni so bili možje, ki so tedaj vodili Cerkev...«

»Don Cedermac!« mu je nadškof strogo segel v besedo. »Brzdajte se! Preveč se spozabljate.«

Sin o svojem očetu v raznih starostnih dobah

Spanci imajo v tem primeru staro prislovo. Pravi takole: »Petletni sin se hvali svojim vrstnikom:

Moj atek zna vse!«

Nadebudni sin ima deset let:

»Moj oče veliko zna!«

Zdaj ima že petnajst let:

»Moj stari ne zna kaj prida!«

Odrasel je in ima dvajset let:

»Moj stari ne zna prav nič!«

Sin ima že trideset let:

»Moj oče tudi nekaj zna!«

S štridesetimi leti misli sin še drugače:

»Oče marsikaj zna!«

Sin je na višku svoje moči, ima petdeset let:

»Moj oče, ta zna vse!«

Sin je že prešel šestdeseto leto:

»Če bi bil moj oče še živ, bi ga vprašal za svet!«

»Predno je začel jesti goske, se je vedno vsedel, dvignil svoje tačke k nebu in se zahvalil gozdnim duhovom, da je dobil tako masten grizljaj.«

»Saj jaz prav tako delam,« je dejal volk in položil raco poleg sebe. Vsedel se je in dvignil svoje kosmate tace kar se je dalo visoko.

Na to pa je raca čakala. Smuknila je v ribnik in brž odplavala od brega. Ko se je volk nehal zahvaljevati, je bila raca že sredi ribnika in se mu na vso moč hitala. Joj, kako je bil volk jezen.

»Da bi te zlodej,« je robantil. »Bila si prebrisana bolj kakor jaz!«

Medved čuvaj v vinogradu

Neki kmetovalec se je domenil z medvedom, da mu bo čuval vinograd. Ko se je približal čas trgatve, je videl, da vse že odhaja trgati, pa je tudi on naložil čebur na voz in se odpeljal v vinograd na trgatve. Toda glej! V njegovem vinogradu ni bilo niti enega grozdčica in niti ene jagode, ker je medved, medtem ko je čuval, po malem zobal, dokler ni vsega grozdja pozobal. Ko kmetovalec to vidi, se razzalosti, sedel kraj vinograda in jame jokati. Ko medved opazi, da mož joče, se tudi njemu inako stori in odide na drugi konec vinograda in začne tudi jokati. Ko se tako čez nekaj časa dobera najočeta, si otrne kmetovalec solze, stopi k medvedu in mu reče:

»Poglej, vsi, kolikor jih vidiš, imajo vsaj nekaj grozdja, jaz pa niti jagode. Če jaz jočem, ni čudno, da me vsaj tolaži v nesreči, ampak povej mi, zakaj jočeš ti, nesrečnež?«

Medved ga jame tolažiti in mu reče:

»Ne joči! Če nimaš grozdja letos, ga boš imel čez leto dni. Toda ko bodo zvedeli o meni, kakšen čuvaj sem, me nihče več ne bo vzel v službo. Zavoljo tega jočem!«

Trije lovci in medved

Trije lovci so vzeli vsak svojo puško in se odpravili v goro na medveda. Ker so bili zelo pogumni, so brž, ko so ga zagledali visoko vrh gore, navdušeno zaklicali: »Pohitimo, sicer nam še uide!«

Stekli so po pobočju navzgor, a tudi medved se je začel spuščati in se jim kmalu približal do srede poti. Za trenutek so obstali, potem pa vneto vzklíkili: »Prav! Napada nas, še mi ga napadimo!«

Naglo so planili proti vrhu gore - mimo medveda. A ko so se ozrli, so videli, da se je obrnil tudi medved in se vzpenja proti njim. Spogledali so se, prebledeli in rekli razburjeno: »Oh, premočno smo napadli in zaneslo nas je preko cilja! Stvar je nevarna. Zver nas napada in mi bežimo pred njo!«

Znova so se okrenili, odločeni, da se spopadejo z medvedom, a ta se je sredi pobočja nenadoma ustavil in se ozri navzgor, kot bi jih pričakoval. »Ni prav!« so rekli. »Čaka nas, mar naj mu sami pridemo v šape?«

Okamenili so gledali medveda in medved njih. Napetost je trajala lep čas. Potem so se zganili in menili: »Čemu vendar ne streljamo vanj, ko je tako lepo pred nami?«

Vsi obenem so dvignili puške, pomerili in ustrelili. Toda očitno se je bil zganil tudi medved, kajti videti je bilo, kot da beži zdaj proti zahodu, zdaj proti vzhodu, dokler se ni vsa gora zdela polna bežečih medvedov. Vsi strelji so zadevali v prazno. Ko so puške povesili, pa je sedel medved natanko tam kot poprej.

»Se ne maraš premakniti, kaj?« so dejali. »Moramo ga pognati proti strani, da ga bomo lahko okoliili ter pokončili!«

Domenili so se, kako se bodo razkropili na levo in desno ter si med seboj pomagali, da jim medved sploh ne bo mogel uiti. Toda spet je bilo, kot da napada medved vsakega posebej, in vsi trije so kričali in bežali v smrtnem strahu. Končno so se spet zbrali vrh gore, a zdaj je sedel medved ob vzhodu, kot bi jim hotelo odrezati povratek. Ni jim kazalo drugega, kot vrniti se po drugi poti daleč naokrog. In povrh se je bilo že znocilo.

Vračali so se jezni in razdraženi.

»Ves dan smo lovili za prazen nič,« je dejal prvi, »in še v taki nevarnosti! Ne kot bi mi lovili medveda, ampak on nas! Nezasišana sramota je to!«

»Ko bi bila le sramota, še ne bi bilo hudo,« je rekel drugi. »A čaka nas še vse kaj hujšega! Zdaj, glejte, ko smo medveda dvignili, ne bomo imeli več miru pred njim! Zares smo lahko v skrbeh.«

»Pohitimo,« se je ozrl tretji, »morda je že za nami!« Tako se bedaki odpravijo na lov z dvignjeno glavo in se priplazi-jo domov z repom med nogami.

Delavsko-kmečki glasnik

Zajček in vlak

Ze mnogokrat se je pripetilo, da je vlak povozil zajčka. Kako to? Mar zajec ni opazil, da se mu približuje vlak? Mar ni mogel naglo skočiti stran in si rešiti življenja?

Zajec je seveda slišal vlak in ga je dobro videl. Če bi se spomnil, da je samo treba skočiti na levo ali desno, bi bil rešen. Toda živali na žalost ne zaajo razmišljati. Ravna se samo po svojem nagonu. Ta jim pa pravi: Če te lovi sovražnik, naglo teči!

Tako vidite, čepi zajec med tračnicami. Nenadoma zagrmí vlak, zapiska lokomotiva in divja naravnost proti ubogemu zajčku. »Sovražnik prihaja!« pomisli zajec in prične bežati — naravnost po tračnicah. Lokomotiva je seveda mnogo močnejša in hitrejša in naš zajček se bo kmalu znašel pod njenimi kolesi. Lahko si bo rešil življenje samo tedaj, če bodo tračnice napravile ovinek. Tedaj bo zajček, ki je navajen teči naravnost, izkočil iz tračnic in si rešil življenje.

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir
Reg. Videmske sodnije št. 47

Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

Za kratek čas

SLABA STRANKA

— Praviš, da je tistile človek, ki gre na oni strani ceste, tvoj zdravnik, pozdravi pa ga nisi.

— Veš, sram me je, ker že tako dolgo nisem bil bolan.

POZNA ZGODOVINO

— Ti, zakaj pa je Cezar sporočil v Rim samo »Prišel, videl, zmagal?«

— Zato, da ne bi preveč plačal za brzojavko!

Bila je že pozna noč, ko se je Cedermac z zadnjim vlakom pripeljal v Cedad... Ko je bil stopil iz nadškofije, se mu razburjenost ni takoj polegla, solze so mu venomer silele v oči. V vlakcu se je stisnil v kot in gledal skozi šipo na mračno pokrajino, ki je bežala mimo. Bil je skrajno izmučen, polagoma so mu otopelvale še misli in občutki. Saj je vedel, da se mu bodo še tisti večer znova prebudili, a tedaj mu je bilo dobro tako. Blagovol se je, da ni srečal kakega znanca, ki bi slišal vanj v vprašanji. Tako, stisnjen v kot, s pogledom v noč, bi se bil rad vozil v neskončnost, daleč od sedanosti.

Stopil je iz vlaka, tedaj je občutil lakoto. Zavedel se je, da ta dan skoraj ničesar ni zaužil. Zavil je v samotno restavracijo, naglo povečerjal in odšel. Bil je pozno, ob tisti uri noben avtobus ni več vozil skozi Nadiško dolino. Da bi v mestu ostal čez noč, mu ni bilo po srcu; odšel je peš proti domu.

Pred poldnem je bil veter ponehal, nebo se je znova začelo zgrinjati z oblaki. Dan je bil siv, mrk; niti za trenutek ni posijalo sonce. Proti večeru je zopet začela pihati vlažna sapa, ki ni trgala oblakov, vela je pri tleh, kakor da teče po dolini široka, ledena reka in se zlija čez ravnino. V mraku so trepetale gole murve in temne ciprese.

Vlažen hlad je Cedermacu prodiral do kosti, da se je zdaj za zdaj stresnil in tesneje zavil v suknjo. Da bi se nekoliko segrel, je pospešil korake. Hoja po trdi, asfaltirani cesti je bila mučna, udarci palice so gluho odmevali v noč. Vseokrog trda tema, nebo se je le za spoznanje razločevalo od vrhuncev gora. Pot je le rahlo sivela pred njim; podobna je bila pasu, ki je izginjal na sto korakov in se sproti odkrival pred očmi.

Cedermac ni bil plašljivec, že večkrat je premeril to pot v noči, zdaj pa mu je bilo vendarle tesno ob srcu. Ozrl se je proti vzhodu. Vžrel je mesec. Kdaj? Tedaj se nebo še niti za spoznanje ni svetlikalo. Bilo je oblačno in meseca komaj polovica, a pokrajina se bo vsaj malo razsvetila in ne bo več tako strahotno pustola.

Noč ga je za silo zdramila iz onemoglosti in toposti, misli in občutki so se mu znova porajali in mu bridko legali v srce. Ne bi se jih mogel otresti. Spremijal so ga; zdelo se mu je, da tečejo ob cesti in se mu vsak trenutek zapletajo pod noge.

»Eh!« je dvignil palico, kakor da hoče udariti nekaj nevidnega, in jo je zopet težko spustil na cesto. »Bog nebeški, daj mi moči!« je težko vzdihnil.

(Nadaljevanje sledi)